

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas No.:1963/101

Karar No.:1964/49

Karar tarihi:16/6/1964

Resmi Gazete tarih/sayı:26.9.1964/11817

Dâvacı : Adalet Partisi Cumhuriyet Senatosu ve Millet Meclisi müşterek grupu.

Dâvanın konusu : 1567 sayılı Kanunun 1 inci ve 3 üncü maddelerinin Anayasa'ya aykırı olduğu ileri sürülerek iptali istenmiştir.

İnceleme : Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 15 inci maddesi uyarınca 5/3/1963 gününde yapılan ilk incelemede; dilekçede imzaları bulunan Ali Nailî Erdem ve Cahit Okurer'in Grup Başkanı ve Başkan Vekili olduklarına dair onanlı belgenin 15 gün içinde gönderilmesi için davacılara tebligat yapılması kararlaştırılmıştır. Bu karar üzerine istenen belgenin süresi içinde gönderildiği, Cahit Okurer'in Adalet Partisi Cumhuriyet Senatosu Grup Başkanı ve Ali Nailî Erdem'in de aynı partinin Millet Meclisi Grup Başkan Vekili olduğu anlaşıldığından esasın incelenmesi için verilen 15/4/1963 günlü karar üzerine hazırlanan rapor, dâva dilekçesi, iptali istenen kanunla Anayasa'nın ilgili maddeleri ve gerekçeleri Meclis görüşme tutanakları okunduktan sonra gereği görüşülüp düşünüldü :

İptali istenen 1567 sayılı Kanunun 6258 sayılı Kanunla değişik 1 inci ve 3 üncü maddeleri şöyledir :

"Madde 1- Kambiyo, nukut, esham ve tahvilât alım ve satımının ve bunlar ile kıymetli madenler ve kıymetli taşlarla bunlardan mamul veya bunları muhtevi her nev'i eşya ve kıymetlerin ve ticari senetlerle tediyeyi temine yarayan her türlü vasıta ve vesikaların memleketten ihracı veya memleketeye ithalinin tanzim ve tahdidine ve Türk Parasının Kıymetinin Korunması zımında kararlar ittihazına İcra Vekilleri Heyeti selâhiyetlidir".

"Madde 3-

A) İcra Vekilleri Heyetince 1 inci maddeye istinaden ittihaz edilecek kararlara aykırı hareket eden hakikî ve hükmi şahıslar hakkında (1.000) liradan (200.000) liraya kadar ağır para cezası ve 7 aydan 5 seneye kadar ticaret ve meslekî falaliyetten men'i cezası ile birlikte hakikî şahıslarla hükmi şahısların müdür ve fiilde iştiraki olan memurların yukarıdaki cezalara zamimeten 7 aydan 5 seneye kadar hapis cezası ile cezalandırılırlar.

Ancak, karara aykırı olan fiil 1 inci maddede yazılı kıymetlerin izinsiz olarak memleketten çıkarılması veya izinsiz olarak memleketeye sokulması veya bunlara teşebbüs edilmesi mahiyetinde ise hükmolunacak para cezası (1.000) liradan az olmamak üzere yakalanan eşya ve kıymetlerin değerlerinin üç mislinden, yakalanmaksızın kaçırılan eşya ve kıymetlerin değerlerinin de beş mislinden az olamaz.

İzinsiz olarak memleketten çıkarılan veya memleketeye sokulan kıymetlerden yakalananlar, fiil teşebbüs derecesinde kalsa bile, zabıt ve müsadere olunur.

Yakalanan bilcümle kıymetler ve mallar hakkındaki iki nüsha zabıt varakası tanzim edilerek bir nüshası maznuna verilir.

Esas No.:1963/101
Karar No.:1964/49

Yukarıda yazılı kıymetlerden yabancı parasını nâtik olanların Türk parası ile tutarları, yakalandıkları veya kaçırıldıkları veya kaçırmaya teşebbüs olundukları tarihe göre Maliye Vekâletince gösterilecek makam tarafından tesbit olunur.

B) Türkiye'ye giren veya Türkiye'den çıkan yolculara Türk Parasının Kıymetini Koruma hakkındaki Kararlara göre ithal veya ihracı men edilmiş veya izne tabi tutulmuş olan kıymetler bildirilir ve kendilerinden yazılı olarak bir beyanname alınır. Bu beyanname alındıktan sonra yolcunun üzerinde veya eşyaları arasında yazılı beyanı hilâfına çıkan kıymetlerin tutarı (100) lirayı geçmezse yalnız bu kıymetlerin müsadere ile iktifa olunur. Beyan dışı çıkan kıymetler (100) liradan fazla ve fakat (1.000) liradan az ise hâmiline üç misli ağır para cezası hükmolunur ve mezkûr kıymetler müsadere edilir. Mezkûr para cezasının hâmil tarafından gümrük idarelerine rızaen ödenmesi halinde keyfiyet tanzim edilecek ve kendisine imzalatırılacak zabıt varakasına yazılmakla iktifa olunup hakkında takibat yapılmaz.

C) Bir defaya mahsus olsa dahi her türlü mal, kıymet, hizmet ve sermaye ithal ve ihraç edenler veya bu işlere tavassut edenler veya bankacılık ve milletlerarası nakliyat ve sigortacılık işleriyle uğraşanlar veya komisyonculuk yapanlardan bu muameleleriyle ilgili olarak dışarda tekevvün eden alacaklarını l inci madde mucibince isdar edilecek kararlar hükümlerine göre ve bu kararlarda tâyin edilen müddetler içinde memlekete getirmeyenler; kendilerine ait ithalât ve ihracatla diğer işlerinde döviz kaçırmak kasdiyle muvazaalı muamelelerde bulunanlar veya bu nev'i 'muamelelere teşebbüs edenler; resmî makamlara ibraz edilen fatura ve vesikalarda tahrifat yapmak veya icabı hale göre düşük veya fazla kıymetli fatura ve vesikalar tanzim etmek veya ettirmek suretiyle dışarıya kıymet kaçıran veya dışarıda kıymet bırakan veya bu fiillere teşebbüs eden hakikî ve hükmi şahıslar (10.000) liradan az olmamak üzere memlekete getirmekle mükellef oldukları veya kaçırdıkları yahutta kaçırmaya teşebbüs ettikleri kıymetlerin Türk Parası ile tutarlarının beş misli ağır para cezası ile birlikte hakikî şahıslarla, hükmi şahısların müdür ve fiilde iştiraki bulunan memurları l seneden 5 seneye kadar ağır hapis cezası ile cezalandırılacakları gibi bu cezalara zamimetten l seneden 5 seneye kadar yukarıki işlerden herhangi birisi ile iştigalden de men olunurlar.

D) Yukarıdaki A, B, C fıkralarında yazılı suçların mükerrirlerine verilecek cezalar iki kat olarak hükmedilir ve bunlar bu kabil meslekî ve ticarî faaliyetlerinden daimî olarak menolunur.

A, B, C fıkralarında yazılı suçlar, hükmi şahısların merkezleri tarafından işlenmiş veya işletirilmiş ise muvakkat veya daimî memnuiyet cezaları o müessesenin Türkiye'deki bilûmum teşkilâtına şâmindir.

Faaliyetten daimî veya muvakkat olarak men edilmiş olan hakikî ve hükmi şahısların, ancak evvelce başlamış olup da üçüncü şahısların hukukunu ilgilendiren veya kanuni müddete tabi olan işlerine kambiyo murakabe mercilerinin murakabesi altında devam olunur.

E) Haklarında yukarıdaki (C) fıkrası mucibince adlî takibata tevessül olunan hakikî ve hükmi şahıslarla l inci madde mucibince isdar edilecek kararlar hükümlerine göre kendilerine tahmil edilen muayyen vecibeleri müddetleri içinde yerine getirmiyenlerin müteakip muamelelerinin tamamını teminata raptetmeğe ve bu teminatla ilgili olarak tâvin edilen müddetler içinde vecibelerini yerine getirmiyenlerin bu teminatlarını irat kaydetmeğe Maliye Vekâleti selâhiyetlidir.

Teminatın irat kaydedildiği tarihi takip eden 6 ay içinde teminat mevzuu yerine getirildiği takdirde (100) liradan az olmamak üzere teminat tutarının % 10 u Hazineye mal edilerek mütebaki kısmı alâkalıya iade olunur.

Esas No.:1963/101
Karar No.:1964/49

F) 1 inci madde mucibince isdar edilecek kararlarla tâyin edilen vecibelerini yerine getirmiyenlerin bu teminatlarının tamamını irat kaydetmeğe Maliye Vekâleti selâhiyetlidir."

334 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasa'sının 5 inci maddesinde "yasama yetkisi Türkiye Büyük Millet Meclisindedir. Bu yetki devredilemez". 33 üncü maddesinde ise "Kimse, iŐlendiĐi zaman yürürlükte bulunan kanunun suç saymadığı bir fiilinden dolayı cezalandırılmaz.

Cezalar ve ceza tedbirleri ancak kanunla konulur.

Kimseye, suçu işlediği zaman kanunda o suç için konulmuŐ olan cezadan daha ağır bir ceza verilemez.

Kimse, kendisini veya kanunun gösterdiği yakınlarını su landırma sonucu doğuracak beyanda bulunmaya veya bu yolda delil göstermeye zorlanamaz.

ceza sorumluluğu şahsidir.

Genel müsadere cezası konulamaz", hükümleri yer almıŐtır.

Mahkemelerce daha önce baŐvurulması üzerine iptali istenen 1567 sayılı kanunun 6258 sayılı kanunla değişik 1 inci maddesi ile 3 üncü maddesinin A, C bentlerinin gerçek kişilere ilişkin hükümlerinin Anayasa'ya aykırı olmadığından itirazların reddine mahkememizce karar verildiğinden bu hükümlerin bir daha incelenerek bir karara varılması gerekip gerekmediği hususu görüŐülmüŐ ve bir kanun hükmünün Anayasa'ya aykırılığı iddiasının daha önce reddedilmiŐ olmasının aynı hükmün iŐbu dâva sebebiyle yeniden incelenerek bir karar verilmesine engel olmadığı  yelerden Abdurrahman Şeref Hocoaoğlu ve Muhittin Gürün' n muhalefetleriyle ve oyçokluğu ile kararlaştırılmıştır.

Gerekçe :

Dâva dilekçesinde "1567 sayılı kanunun 1 inci maddesi Bakanlar Kuruluna Türk Parasının Kıymetini Koruma hakkında karar ittihazına sel hiyet vermekte ve 3 üncü maddesi de, Bakanlar Kurulunca 1 inci maddeye istinaden ittihaz edilecek kararlara aykırı hareketi suç saymaktadır. Anayasa'nın 33 üncü maddesinin ikinci fıkrasındaki "cezalar ve ceza tedbirleri ancak kanunla konulur", kaidesi karşısında kararnamelerle suç ihdası ve muhalefet edenlere ceza verilmesi Anayasa'nın bu hükmüne aykırı bulunmaktadır. Esasen Anayasa'mız Bakanlar Kuruluna kararnameler çıkarmak yetkisi tanımamıŐ ve temel hakların ancak kanunla düzenleneceği prensibini koymuŐtur", denmektedir.

Görülüyor ki davacı; iptal konusu hükümleri, cezaların kanuni ve şahsi olması kenar baŐlıĐını taŐıyan Anayasa'nın 33 üncü maddesine aykırı görmekte ve Anayasa'nın Bakanlar Kuruluna kararnameler çıkarmak yetkisini tanımadığını ve temel hakların ancak kanunla düzenleneceğini belirtmek suretiyle de bu hükümler yasama yetkisinin devredildiğini ileri sürmektedir.

Bu konular 18/10/1963 günlü ve 11534 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan E. 1963/4 ve K. 1963/71 sayılı kararımızda incelenerek; zamanın gereklerine göre sık sık değişik tedbirler alınmasını gerekli kılan hallerde yasama organının yapısı bakımından ağır iŐlemesi ve günlük olayları izleyerek zamanında tedbir almasının güçlüğü karşısında kanun koyucunun esaslı hükümleri tesbit ettikten sonra ihtisasa ve idare tekniğine taall k eden hususların düzenlenmesi için H k meti görevlendirmesinin yasama yetkisini kullanmaktan başka bir Őey olmadığı ve bu durumu yasama yetkisinin yürütme organına bırakıldığı anlamına almanın doğru olamayacağı ve yürütme organının kanunun tanıdığı yetki çevresinde olmak ve kanuna aykırı olmamak Őartiyle umuma Őamil

Esas No.:1963/101
Karar No.:1964/49

nitelikte hukuki tasarruflarda bulunabileceği, Bakanlar Kurulu kararlarına aykırı hareketin suç sayılarak ceza müeyyideleri altında bulundurulmasının da kanunun hükmü gereği olup kararname ile suç ihdasının söz konusu olamayacağı etraflı bir şekilde ve gerekçeleri gösterilmek suretiyle açıklanarak bu hükümlerin Anayasa'nın 5 inci ve 33 üncü maddelerine aykırı olmadığı sonucuna varıldığı belirtilmiş ve 31/10/1963 gün ve 11543 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 29/3/1963 günlü ve E. 1963/7 K. 1963/ 72 sayılı kararımızla da teyit olunmuştur. Ortada bu görüşü değiştirecek bir durum bulunmadığından ayrıca açıklamalara gidilmemiştir. Ancak sözü geçen ve mahkemelerin itiraz yoluyla başvurusu sebebiyle verilen her iki kararda mahkemenin uygulayacağı hüküm bakımından gerçek kişilere ceza verilmesi konusu üzerinde durulmuş ve tüzel kişilerin cezalandırılması konusu tartışılmamıştır.

İptali istenen ve metni yukarıya çıkarılan 3 üncü maddenin muhtelif bentlerindeki hükümlerle tüzel kişilere ağır para cezası ve ticaret ve mesleki faaliyetten süreli veya süresiz men cezası verildiği görülmekte ve izinsiz olarak yurttan çıkarılan veya yurda sokulan değerlerden yakalananların zabt ve müsadere edileceğine dair olan 3 üncü maddenin A bendinin son fıkrasındaki hükmün tüzel kişilere de uygulanacağından şüphe edilmemektedir.

Tüzel kişilerin ceza sorumluluğu olup olmayacağı taktirinde tartışma konusudur. Bir kısım nazariyatçılar bunların ceza sorumluluğu olmayacağı ve ancak idare edenlerin kendi fiil ve hareketlerinden dolayı sorumlu tutulabilecekleri düşüncesini ileri sürmektedirler.

Bugün toplumda tüzel kişilerin çalışma alanları daha geniş ve etkili olmaktadır. Bazı hallerde yalnız idare edenleri cezalandırmak, suçları önleme bakımından yeter bir tedbir olmayabilir. Tüzel kişileri kanunların önleyici etkisinden uzak bulundurarak serbestçe faaliyetlerine yer verilmesi toplumun güvenliği bakımından sakıncalı olabilir. Bu sebeple tüzel kişilerin de yapılarına uygun bir ceza sorumluluğu altında bulundurulmalarında zorunluk olduğunu kabul etmek gerekir. Nitekim Anayasa'nın 57 nci maddesi, bu maddede gösterilen esaslara uymayan siyasi partilerin Anayasa Mahkemesi kararı ile temelli kapatılacağını kabul etmiştir. Buradaki (Kapatma) hükmü ile dâva konusu 1567 sayılı kanunun değişik 3 üncü maddesindeki (Ticaret ve mesleki faaliyetten men cezası) arasında hukuki nitelik bakımından bir ayrılık bulunmamaktadır. Bu maddede yer alan ve tüzel kişilerin cezalandırılacağını gösteren hükümler, Anayasa'nın 33 üncü maddesindeki "Ceza sorumluluğu şahsidir", kuralına aykırı değildir. Bu kural, bir kimsenin fiilinden başkasının sorumlu tutulmamasıdır. Tüzel kişilerin iradeleri organları aracılığı ile açıklandığına ve böylece yöneticilerin fiil ve hareketleri kolektif bir iradenin sonucu olduğuna göre; bundan, tüzel kişinin sorumlu tutulmasıyla başkasının cezalandırıldığı anlamını çıkarmak doğru bir görüş sayılamaz. Anayasa'nın 33 üncü maddesindeki "Kimse" deyimini gerçek ve tüzel kişileri de kapsar. Bu sebeplerle iptali istenen hükümler Anayasa'ya aykırı bulunmadığından dâvanın reddi gerekir.

Sonuç :

1- 1567 sayılı kanunun değişik 1 inci maddesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına Üyelerden Rifat Göksu, İsmail Hakkı Ülkmen, Şemsettin Akçoğlu, Abdurraman Şeref Hocoğlu ve Celâlettin Kuralmen'in maddenin tümünün ve Muhittin Gürün'ün de sadece "... ve Türk Parasının Kıymetinin Korunması zımında kararlar ittihazına İcra Vekilleri Heyeti selâhiyetlidir". şeklindeki cümlesinin Anayasa'ya aykırı olduğu yolundaki muhalefetleriyle ve oyçokluğu ile;

2- Aynı kanunun değişik 3 üncü maddesinin Anayasa'ya aykırı bulunmadığına Üyelerden Rifat Göksu, İsmail Hakkı Ülkmen ve Celâlettin Kuralmen'in muhalefetleriyle ve oyçokluğu ile 16/6/1964 gününde karar verildi.

Esas No.:1963/101
Karar No.:1964/49

Başkan Vekili
Lütfi Akadlı

Üye
Rifat Göksu

Üye
İ. Hakkı Ülkmen

Üye
Şemsettin Akçoğlu

Üye
İhsan Keçecioglu

Üye
A. Şeref Hocaoglu

Üye
Salim Başol

Üye
Celâlettin Kuralmen

Üye
Hakkı Ketenoglu

Üye
Fazıl Uluocak

Üye
Avni Givda

Üye
Ahmet Akar

Üye
Muhittin Gürün

Üye
Lûtfi Ömerbaş

Üye
Ekrem Tüzemen

MUHALEFET ŞERHİ

28/3/1963 tarihli ve E. 1963/4 - K. 1963/71 sayılı karar altında yazılı muhalefet şerhimizde tafsilâtlı şekilde belirtilmiş olan sebeplere binaen bu karara da muhalifim.

Üye
İsmail Hakkı
Ülkmen

1- Ekseriyet kararının suç ve cezada kanunilik prensibi ve yasama görevinin devredilemeyeceği hususuna ilişkin kısmına, 28/3/1963 tarihli ve esas 1963/4, karar 1963/71 sayılı karar altında yazılı muhalefet şerhinde belirttiğimiz sebeplerle muhalifim.

2- Ekseriyet kararının tüzel kişilere ceza sorumluluğu tanıyan kısmına gelince :

Esas No.:1963/101
Karar No.:1964/49

1567 sayılı kanunun iptali istenen 3 üncü maddesi, İcra Vekilleri Heyetince ittihaz edilecek kararlara aykırı hareket eden tüzel kişiler hakkında da ağır para cezası ve belli müddetle ticaret ve meslekî faaliyetten men'i cezası verilmesini emreden hükümleri kapsamaktadır.

Anayasa'nın "cezaların kanunî ve şahsi olması; zorlama yasağı başlığı altındaki 33 üncü maddesi, ayrı bir fıkra halinde "ceza sorumluluğunun şahsi olacağını" açıklamıştır.

Ceza sorumluluğunun şahsiliği esası, ceza hukukunun belli başlı prensiplerindedir. Suç, bir iradenin mahsulü olduğuna göre cezanın memnu fiili işleyenden başka birisine verilmesi, ne bu esaslarla ne de insani duygularla bağdaşamaz. Anayasa'daki "şahıs" teriminin hakiki şahısları hedef tuttuğu meydandadır, "şahıs" terimini mutlak anlamda ele alarak yapıları ve nitelikleri itibariyle kendilerine uygulanması mümkün olmayan ve manevi mesuliyet esasına dayanan ceza sorumluluğunu tüzel kişilere de teşmil etmek Anayasa'nın sözüne ve özüne aykırı düşer.

Ceza, haddizatında ıstırap veren, tazip eden bir müeyyidedir. Suçları önleyici tedbir niteliğini haiz olan ceza, gayesi itibariyle de ibret vericidir. Mücerret bir mefhumdan ibaret olan tüzel kişilere cismanî ve hürriyeti tahdit edici bir cezanın verilmesinden ne hukuki ve ne de içtimai bir fayda elde edilemez.

Cürümlerde suçun tekevvünü için maddi unsurlar yanında manevi unsur olan kasdın bulunması da şarttır.

Kanunun iptali istenen 3 üncü maddesindeki "ağır para cezası" ise âmme para cezası niteliğinde olup cürüm nevinden bir suçun müeyyidesidir ve gerektiği zaman hapse çevrilmesi bahis konusudur ki, bu cezanın tüzel kişiler hakkında uygulanması ve kast unsurunun bunlar için aranması mümkün olamaz. Temsilcilerinin işlediği suçlardan dolayı verilen para cezasının, ceza ehliyetini haiz olmayan ve suçla bir gûna ilgisi bulunmayan tüzel kişilerin hissedarlarının sermayelerine intikali de ceza sorumluluğunun şahsi olduğu prensibine aykırı düşer.

Anayasa'nın 33 üncü maddesinin gerekçesinde, "insanları, başkalarının fiilinden dolayı cezalandırmaya cür'et edebilen totaliter rejimlerin insanlığa getirdiği acı tecrübelerden sonradır ki, kimsenin yalnız kendi fiilî veya ihmalden sorumlu olabileceği esasının anayasalarda yer alması lüzumu bilhassa hissedilmektedir. Esasen bu kaidenin Anayasa'ya konulması sayesinde, basın dâvalarında yazı veya karikatürün müellifinden ve haberin vericisinden gayri kimselerin (Gazete sahip ve yazı işleri müdürlerinin) rasgele cezalandırılmasını derpiş eden kanun hükümleri bertaraf edilmiş olacaktır." denilmektedir.

Doktrinde, hükmi şahısların ceza ehliyetinin kabulüne dair yeni yeni bazı temayüllerin belirmiş olması, Anayasa'mızın 33 üncü maddesinde "ceza sorumluluğu şahsidir." şeklinde yer almış olan kesin metin karşısında ve bunu teyid eden açık gerekçe yanında tüzel kişilerin cezalandırılmalarına dair herhangi bir hükmün alelade kanunlarda yer almasına ve böyle mevcut hükümlerin yaşamasına mesağ ve cevaz vermez. Anayasa'nın 57 nci maddesinde, bu maddede gösterilen esaslara uymayan siyasî partilerin Anayasa Mahkemesince kapatılacağına dair bir hükmün bulunması, konusuna ve sahasına münhasır olması itibarile diğer tüzel kişiler için kanunlarda cezai mesuliyete yer verileceği anlamına da gelmez.

Bu sebeplere binaen 1567 sayılı kanunun 3 üncü maddesinin de Anayasa'ya aykırılığı sebebiyle iptali gerekirken dâvanın reddi yolunda verilen ekseriyet kararına muhalifim.

Üye

MUHALEFET ŞERHİ

18/10/1963 tarihli ve 11534 sayılı Resmî Gazete'de yayınlanan 28/3/1963 tarihli ve 1963/4 E. 1963/71 K. sayılı karar altındaki müşterek muhalefet şerhinde yazılı sebeplerle bu kararın bir numaralı bendine muhalifim.

Üye

Şemsettin
Akçoğlu

MUHALEFET ŞERHİ

1- Türk Parasının Kıymetini Koruma hakkındaki 1567 sayılı kanunun 6258 sayılı kanunla değişik 1 inci maddesinin ve 3 üncü maddesinin A ve C bentlerinin gerçek kişilere ait hükümlerinin Anayasa'ya aykırı olmadıkları Anayasa Mahkemesinin 1963/4-71 ve 1963/7-72 sayılı kararları ile kabul edilmiş olduğundan bu kararlar karşısında konunun yeniden incelenmesine Anayasa'nın 152 nci maddesi hükmü manidir.

2- Esasa gelince; 18/10/1963 günlü ve 11534 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmış olan Mahkememizin 1963/4 - 71 sayılı kararının 1 inci maddeye ait muhalefet şerhinde uzun uzadıya açıklandığı üzere inceleme konusu yapılan birinci maddedeki hüküm; yasama yetkisinin yürütme organına devri mahiyetini arzettiğinden Anayasa'nın 5 inci maddesine aykırı düşmektedir.

Bu sebeplere binaen çoğunluk kararına muhalifim

Üye

A. Şeref
Hocaoğlu

MUHALEFET ŞERHİ

1- Anayasa'nın 11 inci maddesi, temel hak ve hürriyetlerin özlerine dokunulmamak kayıt ve şartı ile ancak kanunla düzenlenebileceğini bildirmektedir. Halbuki 1567 sayılı kanunun "1" inci maddesiyle kanun koyucu iktisadi ve ticari hayatı ilgilendiren kararlar almak hususunda Bakanlar Kuruluna pek geniş bir yetki vermiş bulunmaktadır. Bakanlar Kurulunun bu yetkiye dayanarak,

Esas No.:1963/101
Karar No.:1964/49

Anayasa'nın kanunla düzenlenmesini emrettiği konulara müdahale etmesi ve Anayasa'nın 40 ıncı maddesiyle teminat altına alınan çalışma ve sözleşme hürriyetlerini ve belki seyahat hürriyetini ve mülkiyet hakkını da sınırlayan ve hatta bu hak ve hürriyetlerin özlerine dokunan hükümler koyması imkân dahiline girmiş bulunmaktadır. Yürütme organının duruma göre süratle karar almak zaruretinin kendisine önceden bu derece geniş yetkiler verilmesini gerekli kılacağı yolundaki bir düşünce de bu maddenin Anayasa'ya uygunluğunu gösterecek bir nitelikte değildir. Çünkü sözü geçen dâva konusu maddenin kabulünü gerektiren sebep ve şartlar ne olursa olsun Anayasa'ya aykırı bir kanun hükmünün hukuk düzeninde yer alması tecviz edilemez. Kaldı ki, olağan üstü hallerde vatandaşlar için konulabilecek yükümlerin kanunla düzenleneceği de Anayasa'nın 123 üncü maddesinde gösterilmiştir. Nihayet Bakanlar Kurulu kararlarının da kazaî murakabeye tabi olması dâva konusu kanun hükmünün Anayasa'ya uygunluğunu gösteremez. Zira kanun Anayasa'ya aykırı bulunduktan sonra yürütme organının o kanunun çerçevesi içinde kararlar ittihaz etmesinin bir kıymeti bulunamaz. Bu itibarla sözü geçen 1 inci madde Anayasa'nın 11 inci maddesine ve yasama yetkisinin Türkiye Büyük Millet Meclisine ait olduğu ve bu yetkinin devredilemeyeceği esasını koyan Anayasa'nın 5 inci maddesine aykırı bulunmaktadır.

2- 1567 sayılı kanunun 3 üncü maddesi ise. Bakanlar Kurulunca bu kanunun 1 inci maddesine dayanılarak alınacak kararlara muhtelif suretlerle vaki olacak aykırı hareketlere ceza tâyin etmektedir. Anayasa'nın 33 üncü maddesinde (Bir kimsenin işlediği zaman yürürlükte bulunan kanunun suç saymadığı bir fiilden dolayı cezalandırılmıyacağı ve cezaların ve ceza tedbirlerinin ancak kanunla konulacağı) ifade edilerek suçta ve cezada kanunilik prensibi konulmuştur. Binaenalyh kanun şeklinde isdar edilmemiş hükümlerle suç ihdası Anayasa'nın 33 üncü maddesine aykırıdır.

Bu sebeplerle 1567 sayılı kanunun "1" ve "3" üncü maddelerinin iptali gerektiği reyindeyim.

Üye

Celâlettin
Kuralmen

MUHALEFET ŞERHİ

1- Türk Parasının Kıymetini Koruma hakkındaki 1567 sayılı kanunun 6258 sayılı kanula değişik 1 inci maddesinin ve 3 üncü maddesinin A ve C bentlerinin gerçek kişilere ilişkin hükümlerinin Anayasa'ya aykırı olmadıkları, 18/10/1963 günlü ve 11534 sayılı, 31/10/1963 günlü, 11543 sayılı Resmî Gazetelerde yayınlamış bulunan 1963/4-71 ve 1963/7-72 sayılı Anayasa Mahkemesi kararları ile kabul ve tesbit edilmiş olduğundan kesin olan bu kararlar karşısında konunun yeni bastan incelenmesine Anayasa'nın 152 nci maddesi müsaade etmemektedir.

10/3/1964 günlü ve 11652 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmış bulunan 25/10/1963 günlü ve 1963/148-256 sayılı Anayasa Mahkemesi kararına ait muhalefet şerhimde konu ile ilgili olarak daha geniş bir surette belirtilmiş bulunan sebeplerden ötürü bu kararda uygulanan usule muhalifim.

2- Dâva konusu olan 1567 sayılı kanunun 6258 sayılı kanunla değişik 1 inci maddesinin (..... ve Türk Parasının Kıymetini Korunması zımında kararlar ittihazına) Bakanlar Kurulunu yetkili

Esas No.:1963/101
Karar No.:1964/49

kılan hükmü; yasama yetkisinin yürütme organına devri niteliğinde olduğundan Anayasa'nın 5 inci maddesine aykırı olup iptali gerekir.

Bu konuya ilişkin düşüncelerin; sözü geçen kanunun Anayasa'ya aykırı bulunduğu iddiasıyla açılmış olan diğer bir dâva dolayısıyla Anayasa Mahkemesince verilip 18/10/1963 günlü 11534 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmış bulunan 1963/4-71 sayılı karara ait muhalefet şerhimde daha geniş bir surette açıklanmıştır.

Bu sebeple kararın bu fıkraya ilişkin kısmına muhalifim.

Üye

Muhittin Gürün